

Marie van de Middelhaai d'r groot Vlèemes en Haarsteegs woordenboek

Goeiendag. Mijn naam is Marie van de Middelhaai. Ik zing al 15 jaar in het plaatselijk dialect en ben al een tijdje druk bezig een dialectwoordenboek samen te stellen. Omdat ik door een Haarsteegse moeder en een Vlijmense vader ben opgevoed richt ik me vooralsnog op deze twee dialecten.

Het Vlijmens en het Haarsteegs dialect kennen een groot onderling verschil: de èè- en de aa-klank! In Vlijmen gaat al sinds jaar en dag een zin rond die symbool zou staan voor het Haarsteegs dialect: Maargen taart de harmenie op waarm aarpel. De zin geeft inderdaad de essentie van het Haarsteegs weer, maar bevat helaas een fout. De Haarsteegse zin luidt correct: Maargen tèert de harmenie op waarm aarpel. In het Vlijmens klinkt de zin als volgt: Mèèrgen tèert de hèrmenie op wèerm èèrpel.

Het verschil tussen het Vlijmens en Haarsteegse dialect is hiermee zelfs voor iedere leek duidelijk. Ondanks de verschillen lijken beide dialecten in basis erg veel op elkaar en ook op dialecten uit onze nabije omgeving, m.n. Nieuwkuijk, Drunen, Elshout, Herpt en Hedikhuizen. Ons dialect valt dan ook onder het Midden-Brabants, een taalgebied van grofweg Vlijmen tot Raamsdonksveer en vervolgens zuidwaarts via Tilburg tot zelfs in België. Daarom zijn dialectwoorden die wij in Vlijmen en Haarsteeg gebruiken niet uniek, zij komen in dit hele dialectgebied voor.

Maar ieder plaatselijk dialect verschilt (meer of minder) van een ander plaatselijk dialect. In Vlijmen noemde men een mesthoop messie terwijl de hele omgeving messing zegt. Het komt ook voor dat binnen eenzelfde plaats verschillen klinken. Aan de Bossche kant

▲ Een schôn foto van Marie van de Middelhaai.

van Vlijmen bijv. werd vroeger het woord 'eikel' uitgesproken als èèkel maar aan de Nieuwkuijkse kant van Vlijmen ongeveer als éékel. Ook spreken de verschillende generaties een verschillend dialect: de generatie van mijn vaders opoesprak een ander Vlijmens dan de huidige jonge generatie. Lange klanken van toen klinken nu kort: gehaad -> gehad, è-klanken werden a-klanken: kèès -> kaas. Typische zangerige klanken verdwijnen: bóòm -> bóóm, klankveranderingen bij verkleinwoorden vervielen: jeske -> jaske. Om te voorkomen dat ons (m.n. oude) dialect vergeten raakt, leg ik het uitgebreid vast in een heus woordenboek. Rini Wouters† maakte wekelijks foto's ter illustratie. Yoïn van Spijk, taalwetenschapper uit Drunen, staat mij bij ons dialect wetenschappelijk vast te leggen, zodat het een echt studiekundig boek wordt.

Vanaf heden zal wekelijks een letter verschijnen met enkele dialectwoorden en iets van grammatica.
Houdoe war.

Marie